

Usporedba obilježja partnerskih odnosa koji su započeti i razvijaju se u online okruženju i/ili uživo

Karmen Pagar

Sveučilište u Zagrebu, Pravni Fakultet, Studijski Centar Socijalnog Rada, Zagreb, Republika Hrvatska
karmenpagar@gmail.com

Sažetak:

Kada je riječ o suvremenim partnerskim odnosima, nužno je prepoznati sve veću ulogu koju digitalne tehnologije imaju u upoznavanju partnera i razvoju partnerskih veza, te akceptirati neke specifičnosti partnerskih odnosa ovisno o tome održavaju li se u potpunosti ili djelomice online ili uživo. Cilj ovog istraživanja je usporediti obilježja partnerskih odnosa kod mladih odraslih osoba koji su svoju vezu započeli uživo ili online te koji održavaju svoju vezu većinski uživo ili online. Istraživanje se bazira na neeksperimentalnom korelacijskom nacrtu. Provedeno je online anketnim upitnikom na prigodnom uzorku od 226 mladih odraslih osoba koje su u ljubavnoj vezi (69% žena i 31% muškaraca od 18 do 30 godina) te koje koriste različite Facebook grupe namijenjene mladim odraslim osobama. U istraživanju su primijenjeni sljedeći mjerni instrumenti: *Couple Communication Satisfaction Scale*, *Couples Satisfaction Index* te *Relationship Assessment Scale*. Rezultati su pokazali da osobe koje su svoje ljubavne veze započele uživo te koje većinu komunikacije u vezi održavaju online (osobe u vezama na daljinu) imaju lošiju razinu zadovoljstva komunikacijom od osoba u klasičnim vezama. Zaključno, u radu je istaknuta važnost provođenja različitih oblika psihosocijalne podrške i usluga u online okruženju, posebice za parove koji su primorani održavati svoju vezu na daljinu. Predstavljene su prednosti i nedostaci ovakvih oblika profesionalnog rada u online okruženju.

Ključne riječi - mlade odrasle osobe; partnerski odnos; veza na daljinu; uloga tehnologije; digitalizacija komunikacije

I. UVOD

Neosporno je da su ljubavni odnosi u mladoj odrasloj dobi fundamentalna i relevantna tema, kao za istraživače i stručnjake koji se bave ovim područjem, tako i za same osobe u ljubavnim vezama (Skinner i Wilson-VanVoorhis, 2005). Razvoj i dinamika svakog partnerskog odnosa složen je proces određen brojnim čimbenicima. U posljednje vrijeme sve češća je pojavnost partnerskih odnosa u kojima su se partneri upoznali preko tzv. *dating* aplikacija ili drugih oblika online komunikacije te koji svoju vezu održavaju putem različitih digitalnih alata (video poziva, messenger-a itd.). U vrijeme COVID-19 pandemije tijekom koje je pisan ovaj rad, drastično je smanjena mogućnost *face-to-face* komunikacije među partnerima koji ne žive zajedno ili žive sa članovima obitelji koji predstavljaju rizičnu skupinu za oboljenje

zbog čega je sada posebno relevantno govoriti o partnerskim odnosima osoba koje nisu u mogućnosti vidati se uživo. Istovremeno, u okolnostima u kojima su sva putovanja reducirana i podložna kompleksnoj proceduri, komunikacija među partnerima na daljinu te dostupnost emocionalne podrške u online okruženju u kriznim, nepredvidivim okolnostima, dobiva na sve većoj važnosti. S obzirom na navedeni kontekst, važno je proučiti s kakvim izazovima se susreću osobe u tzv. „vezama na daljinu“ (veze u kojima su se partneri upoznali uživo, ali većinu komunikacije održavaju online) te u tzv. „online vezama“ (veze u kojima su se partneri upoznali online te većinu komunikacije u vezi također održavaju online). Ovaj rad je stoga usmjeren na analizu obilježja partnerskih odnosa mladih odraslih osoba koje su svoju vezu započele uživo ili online te koje održavaju vezu većinski uživo ili online, a glavni konstrukti u istraživanju su kvaliteta veze, zadovoljstvo komunikacijom te zadovoljstvo vezom. Istraživanje je provedeno s prigodnim uzorkom mladih odraslih osoba koje su u ljubavnoj vezi te su korisnici različitih Facebook grupa. U postupku pisanja ovog rada korišten je web upitnik. Praktične implikacije rezultata istraživanja ogledaju se u sagledavanju specifičnih obilježja različitih oblika suvremenih partnerskih odnosa te u prepoznavanju potrebe za daljnjim istraživanjima u ovom području, kao i potrebe za razvojem novih usluga online podrške namijenjene različitim potrebama korisnika, a posebice partnerima s teškoćama u partnerskim odnosima. U tom kontekstu u radu su predstavljeni pozitivni primjeri uspješne prakse *online* obiteljske medijacije, savjetovanja i terapije u anglosaksonskim državama.

II. TIPOLOGIJE PARTNERSKIH ODNOSA KOD MLADIH ODRASLIH OSOBA

Mlade odrasle osobe svoje ljubavne odnose konstruiraju na različite načine. Kratko trajanje partnerskih odnosa kod mladih odraslih osoba, u kombinaciji s preispitivanjem vlastitog identiteta, dovodi do onoga što Regnerus i Uecker (2011) nazivaju *serijskom monogamijom*. Osim serijske monogamije, česta je i pojavnost *cikličkih veza*, odnosno odnosa u kojima se mlade osobe opetovano mire i prekidaju s istim romantičnim partnerom (Vennum i Fincham, 2011). Roberson i suradnici (2017) ističu da su romantične veze među mladim odraslim osobama u razdoblju između adolescencije i odrasle dobi (18-25 godina) čest predmet istraživanja, te su u tim

istraživanjima tipično klasificirane teorijski i empirijski kao nestabilne i eksploratorne, ali temeljem teorije socijalnog konstruktivizma oko uloge tehnologije mogu se podijeliti na: klasične veze, veze na daljinu, veze započete pomoću *dating* aplikacija i *online* veze.

A. Klasične veze

Mlade odrasle osobe najveći dio svog vremena upravo provode s partnerima (ukoliko su u vezi), a partneri im s vremenom imaju sve veću ulogu u životu te polako zauzimaju prvo mjesto - ispred obitelji i prijatelja (Furman, 2002). Većina ispitanih mladih osoba u istraživanju Jamison i suradnika (2013) tvrdi kako bi u budućnosti živjeli u kohabitaciji¹ samo s onim partnerima za koje su sigurni da će se s njima stupiti u brak ili životno partnerstvo, a i istraživanja pokazuju kako monogamni partneri češće imaju seksualne odnose i češće su sretniji u usporedbi s osobama koje imaju više seksualnih partnera ili ih pak češće mijenjaju. Iako su neke veze započete kao klasične veze, tijekom njihova razvoja može doći do transformacije, pa tako Guldner (1996) uzima u obzir činjenicu da velik broj studenata bira fakultet izvan mjesta prebivališta pa je time pojavnost veza na daljinu (barem u jednom periodu partnerskog odnosa) među studentskom populacijom između 60 i 80% (Guldner, 1996).

B. Veze na daljinu

Definicije onoga što se smatra vezom na daljinu uvelike se razlikuju među različitim autorima i istraživanjima. Većina studija se koristi kriterijem broja milja² koje dijele partnere, no ne postoji konsenzus u točnom broju milja. Na primjer, Schwebel i suradnici (1992) su u svojoj studiji koristili kriterij udaljenosti od 50 milja ili više (> 80.467 km), dok su Lydon, Pierce i O'Regan (1997) te Knox i sur. (2002) koristili značajno veću udaljenosti od 200 milja (> 321.868 km) za definiranje odnosa na daljinu. Guldner (1996) je, s druge strane, koristio izjave poput "*Moj partner živi dovoljno daleko od mene da bi bilo teško ili nemoguće vidjeti ga svaki dan*" i "*Moj partner živi dovoljno blizu da bih ga mogao vidjeti svaki dan kad bih to htio*". Što se tiče usporedbe veza u kojima su se partneri u mogućnosti viđati skoro svaki dan i veza na daljinu, Stafford i Merolla (2007) su zaključili kako su osobe u vezama na daljinu u boljoj ljubavnoj situaciji od osoba u klasičnim vezama, a svoja saznanja temelje na rezultatima mjerenja varijabli poput ljubavi, pozitivnih uspomena, percepcije slaganja i kvalitete komunikacije; na kojima osobe u vezama na daljinu postižu značajno više rezultate. S druge strane, Butler i Goodfriend (2015) su utvrdili da osobe koje se nalaze u vezama na daljinu smatraju svoju vezu lošijom od veza osoba koje nisu u vezi na daljinu. Rezultati su potvrđeni i od strane osoba koje nisu u vezi na daljinu, a tvrde da je njihova veza bolja od veze onih osoba koje jesu u vezi na daljinu. Promatrajući navedene rezultate, ne možemo zaključiti mnogo o objektivnoj kvaliteti odnosa, ali možemo zamijetiti kako osobe u vezama na daljinu generalno lošije vrednuju kvalitetu svog

¹ Izraz koji u najširem smislu označava suživot partnera uz održavanje intimnih odnosa bez formalno sklopljenog braka (Lexico, 2020).

odnosa u usporedbi s pojedincima u drugim vrstama intimnih dijada.

C. Veze započete pomoću *dating* aplikacija

Najpoznatije *dating* aplikacije današnjice su Tinder, Badoo, OkCupid, Happn, od kojih je najpopularniji Tinder s više od 50 milijuna korisnika u 196 zemalja diljem svijeta (Antolković, 2018). Glavni motiv upotrebe aplikacija za upoznavanje je činjenica kako aplikacije pružaju veći izbor potencijalnih partnera (Celižić, 2019). Mnogi korisnici *dating* aplikacija smatraju kako interakcije na tim aplikacijama nisu intimne već površne jer se temelje samo na fotografijama koje mogu vidjeti na profilu zbog čega korisnici ovih platformi često izrade verziju sebe za koju znaju da će biti privlačna potencijalnim partnerima (Antolković, 2018). Slijedom navedenog, iako mnogi ljudi *dating* aplikacije još uvijek smatraju alatom za pronalazak usputnih veza "na jednu noć", istraživanje Hobbs, Owen i Gerber (2016) o motivima korištenja *dating aplikacija* je pokazalo kako 72% ispitanika koji koriste aplikacije za upoznavanje želi monogamnu vezu, 14% nije zainteresirano za vezu, a 10% ispitanika je za vrijeme ispitivanja već bilo u vezi. U istraživanju o *dating aplikacijama* u Hrvatskoj je pet od šest ispitanika izjavilo kako su trenutno u vezi s partnerom kojeg su upoznali na aplikaciji za upoznavanje (Celižić, 2019).

D. Online veze

Ljubavne veze osobe koje su u partnerskom odnosu s partnerom kojeg su upoznale online te s kojim većinu komunikacije i održavaju online, nazivaju se online veze. Ovakve veze karakterizira koncept odgode užitka, karakteriziran kao mogućnost odgode neposrednog, trenutnog zadovoljstva u korist budućnosti (Mischel, 1974), obzirom na to da osobe češće smatraju online *dating* kao fazu u razvoju zbog partnerskog odnosa koja prethodi susretima uživo i zajedničkom budućem životu. Beldad, de Jong i Steehouder (2010) navode kako adolescenti preferiraju virtualno okruženje spram komunikacije u stvarnom svijetu za raspravljanje o osobnim i intimnim problemima s bliskim ljudima i prijateljima. Objašnjenje ove preferencije leži u činjenici da virtualno okruženje pruža kontrolu nad informacijama koje mlade osobe dijele i samim time mladi u ovakvom obliku komunikacije imaju veći osjećaj sigurnosti (Valkenburg i Peter, 2011). Kontrola nad dijeljenim informacijama se očituje kroz tri činjenice, a to su: anonimnost, asinkronizacija te dostupnost (Valkenburg i Peter, 2011). Internet za partnere predstavlja mjesto gdje se osjećaju više upućenim u svakodnevicu svog partnera i gdje znaju što se događa s njihovim partnerom (Lenhart, Smith i Anderson, 2015).

III. ULOGA NOVIH DIGITALNIH TEHNOLOGIJA U NASTANKU I ODRŽAVANJU PARTNERSKIH ODNOSA

Promatrajući suvremene oblike i dinamiku partnerskih odnosa, nužno je akceptirati ulogu novih trendova koji se odnose na sve češću upotrebu digitalnih alata koji

² 1 milja = 1.609 kilometara

omogućavaju upoznavanje partnera te postaju način održavanja intimnih odnosa u partnerskim vezama. Masovno korištenje društvenih mreža i *dating* aplikacija izmijenili su obrasce partnerske komunikacije. Partneri mogu koristiti virtualnu komunikaciju za svakodnevno dopisivanje, rješavanje problema ili pak za pokazivanje naklonosti, što osobito dolazi do izražaja kod partnerskih odnosa u kojima partneri većinu komunikacije u vezi održavaju online. Pri komentiranju obrazaca komunikacije kod partnera koji su u mogućnosti vidati se onoliko često koliko žele uživo, važno je spomenuti problem pristranosti u komunikaciji u bliskim odnosima (*closeness communication bias*). Murphy (2020) pojašnjava da se u bliskim odnosima često ponašamo paradoksalno: što nam je osoba s kojim razgovaramo više bliska, manje pozornosti pridajemo onome što govori. Ova vrsta komunikacijske pristranosti može imati negativan utjecaj na interpersonalne odnose zbog tendencije da se „isključimo” dok nama bliska osoba nešto govori jer nesvjesno smatramo da ju dovoljno dobro poznajemo da možemo unaprijed pretpostaviti što će reći. Ovaj problem se u manjoj mjeri pojavljuje u virtualnoj komunikaciji, pogotovo asinkronoj, zbog toga što je ljudskom mozgu teže „ignorirati” napisanu poruku ili pak osobu prekinuti pri tipkanju te poruke (Murphy, 2020). Također, odgovorom s vremenskom odgodom se izbjegava snažna emotivna reakcija uzrokovana afektom, zbog čega teže dolazi do sukoba. S druge strane, asinkrona komunikacija ima svoje nedostatke u pogledu izostanka trenutne povratne reakcije te manjka neverbalne komunikacije (Vejmelka, 2020). Iz svega navedenog možemo zaključiti da ne postoje jednoznačni dokazi o tome da sam način komunikacije (online ili uživo) određuje kvalitetu komunikacije te je stoga vrijedno ovaj temu posvetiti dodatnu istraživačku pažnju.

IV. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja je ispitati postoje li razlike u obilježjima partnerskih odnosa mladih odraslih osoba koje su svoju vezu započele uživo ili online te koje održavaju vezu kroz komunikaciju većinski uživo ili online. U skladu s ciljem istraživanja, postavljeni su sljedeći problem i hipoteza istraživanja:

P1: Ispitati postoji li razlika u razini zadovoljstva komunikacijom u partnerskom odnosu ovisno o tome jesu li sudionici istraživanja vezu započeli online ili uživo te održavaju li svoju vezu većinski kroz komunikaciju online ili uživo.

H1: Očekuje se da će sudionici istraživanja koji većinu komunikacije u vezi održavaju online (neovisno o tome jesu li se upoznali uživo ili online), izražavati višu razinu zadovoljstva komunikacijom u odnosu na one koje komuniciraju većinom uživo.

V. METODA

Korištena je kvantitativna metoda istraživanja. Glavni konstrukti istraživanja su kvaliteta veze, zadovoljstvo komunikacijom te zadovoljstvo vezom.

A. Uzorak

Ciljana populacija istraživanja su mlade odrasle osobe u dobi od 18 do 30 godina koje su trenutno u partnerskoj vezi. Odabir sudionika je utemeljen na ne-probabilističkoj metodi uzrokovanja. Korišten je prigodni uzorak putem više Facebook grupa. Navedene Facebook grupe su namijenjene mladim odraslim osobama uz nekoliko obveznih eliminacijskih pitanja (dob i status veze). U istraživanju je ukupno sudjelovalo 228 sudionika, ali obzirom na to da je jedna osoba navela kako nije u vezi te jedna kako je rođena 1984. godine, u uzorak spada 226 sudionika ($n = 226$), od kojih 69% žena 31% i muškaraca. Najzastupljenija dobna skupina su mlade odrasle osobe rođene 1997. godine (16,8%), dok su najmanje zastupljena dobna skupina mlade odrasle osobe rođene 1991. godine (0,4%).

A. Postupak

Link na web upitnik zajedno s pozivnim pismom i motivacijskom porukom je postavljen u više Facebook grupa koju sačinjavaju mlade odrasle osobe, a sudionici su sami birali hoće li pristupiti ispunjavanju anketnog upitnika ili ne, obzirom na to da je sudjelovanje u potpunosti dobrovoljno. Metoda prikupljanja podataka je anketna metoda samoiskaza, a korištena tehnika je web-anketa. Prednost web ankete je i u lakšoj primjeni etičkih načela poput dobrovoljnosti, anonimnosti, povjerljivosti, mogućnosti odustajanja u bilo kojem trenutku, poštovanju osobe i vremenski ograničenom čuvanju podataka nakon istraživanja (Milas, 2009). Zbog garancije anonimnosti, ispitanici na pitanja odgovaraju iskrenije (Milas, 2009). Nacrt istraživanja je neeksperimentalni, odnosno korelacijski nacrt istraživanja. Prednost korelacijskog nacrta u kontekstu ovog istraživanja jest da uz korištenje web ankete omogućuje primjenu na većem broju ispitanika te kako korelacijska istraživanja svojom jednostavnošću omogućuju ponavljanje istraživanja na istom uzorku u različito vrijeme (Milas, 2009).

A. Mjerni instrumenti

U istraživanju su korišteni sljedeći mjerni instrumenti: za mjerenje procjene kvalitete veze - Skala procjene kvalitete veze (Hendrick, 1988; Hendrick, Hendrick i Adler, 1988), za zadovoljstvo vezom - Skala zadovoljstva vezom (Funk i Rogge, 2007), a za zadovoljstvo komunikacijom - Skala zadovoljstva komunikacijom (Jones i sur., 2019). Sva tri mjerna instrumenta su sačinjena od ordinarnih skala, pri čemu sudionici istraživanja trebaju izraziti stupanj slaganja s pojedinom tvrdnjom putem ponuđenih odgovora na Likertovoj skali.

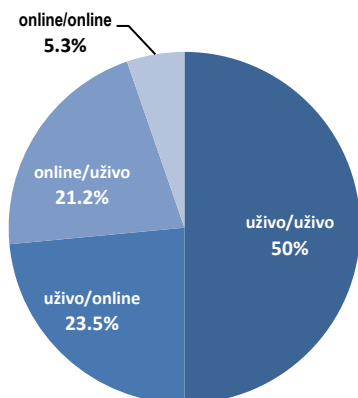
D. Obrada podataka

U svrhu obrade podataka ovog rada korišten je SPSS program i to sljedeće analize: frekvencijska analiza i jednostavna analiza varijance (ANOVA).

VI. REZULTATI

U prvom koraku analize rezultata istraživanja, prikazani su odgovori na pitanje kako sudionici istraživanja opisuju svoju partnersku vezu ovisno o ulozi digitalnih tehnologija.

GRAFIČKI PRIKAZ 1. UDIO ZASTUPLJENOSTI ČETIRIJU TIPOVA VEZA OVISNO O ULOZI DIGITALNE TEHNOLOGIJE U ZAPOČINJANJU I RAZVOJU PARTNERSKOG ODNOSA

Rezultati pokazuju da je u ukupnom uzorku od 226 sudionika ovog istraživanja, polovica njih (50%) izjavilo da su svoju trenutnu partnersku vezu započeli upoznavanjem partnera uživo te da većinu komunikacije u vezi i dalje održavaju uživo. Gotovo četvrtina sudionika (23,5%) je svog partnera/icu upoznalo uživo, ali većinu komunikacije u vezi održava online. Nešto više od petine sudionika (21,2%) upoznalo se s partnerom/icom online, ali većinu komunikacije održavaju uživo, a najmanji je postotak osoba koje su se upoznale online i većinu komunikacije u vezi održavaju online i to svega 5,3%. Sukladno postavljenom problemu istraživanja, napravljeni su sljedeći daljnji koraci u analizi podataka: U problemu je cilj bio ispitati postoji li razlika u razini zadovoljstva komunikacijom u partnerskom odnosu ovisno o tome jesu li sudionici istraživanja vezu započeli online ili uživo te održavaju li svoju vezu većinski kroz komunikaciju online ili uživo. U tu svrhu su uz pomoć jednostavne analize varijance analizirani podaci dobiveni na Skali zadovoljstva komunikacijom (Jones i sur., 2019) te podaci o načinu na koji sudionici definiraju svoju vezu ovisno o ulozi digitalne tehnologije.

TABLICA 1. RAZLIKA U ZADOVOLJSTVU KOMUNIKACIJOM U PARTNERSKOM ODNOSU OVISNO O TOME JESU LI VEZA ZAPOČELA I RAZVIJALA LI SE ONLINE ILI UŽIVO

	N	M	SD	F	p
Upoznali smo se online, ali vezu većinu komunikacije održavamo uživo	53	3.577	0.336	3.585	0.015
Upoznali smo se online i dalje većinu komunikacije u vezi održavamo online	12	3.512	0.331		

Upoznali smo se uživo, ali većinu komunikacije u vezi održavamo online	48	3.456	0.375		
Upoznali smo se uživo i većinu komunikacije u vezi održavamo uživo	113	3.624	0.267		

Dobiveni rezultati jednostavne analize varijance su pokazali da se sudionici statistički značajno razlikuju u razini zadovoljstva komunikacijom ovisno o tome na koji način su započeli svoju vezu i kako održavaju komunikaciju u vezi ($F(3/222) = 3.585, p=.015$). Scheffeov post-hoc test je pokazao da postoji statistički značajna razlika ($p=.018$) u razini zadovoljstva komunikacijom između dvije skupine ispitanika: onih koji su upoznali svoje partnere/ice uživo, ali većinu komunikacije u vezi održavaju online ($M= 3.456, SD=0.375$) i onih koji su svoje partnere/ice upoznali uživo te većinu komunikacije u vezi održavaju uživo ($M=3.624, SD=0.267$). Pri tome je utvrđeno da osobe koje su se upoznale uživo, a većinu komunikacije u vezi održavaju online iskazuju nižu razinu zadovoljstva komunikacijom u odnosu na osobe koje su se upoznale uživo te većinu komunikacije u vezi održavaju uživo. Hipoteza je odbačena.

VII. RASPRAVA

Hipotezom se očekuje kako će osobe koje su se upoznale uživo, a većinu komunikacije u vezi održavaju online izražavati višu razinu zadovoljstva komunikacijom od osoba koje su se upoznale uživo te većinu komunikacije održavaju uživo. Ova hipoteza je utemeljena na prednostima online komunikacije u smislu manje pristranosti, tj. veće usmjerenosti na poruke koje nam šalje partner/ica u online okruženju, bez ometajućih faktora koji se javljaju uživo, no hipoteza je odbačena, odnosno utvrđeno je kako osobe koje su se upoznale uživo, a većinu komunikacije u vezi održavaju online imaju nižu razinu zadovoljstva komunikacijom od osoba koje su se upoznale uživo te većinu komunikacije održavaju uživo. Raspravljajući o rezultatima istraživanja, značajno je napomenuti nekoliko metodoloških ograničenja. Prije svega, okvir uzorkovanja u ovom istraživanju čine mlade odrasle osobe koje su korisnici više Facebook grupa, pa rezultati dobiveni na ovakvom prigodnom uzorku ne pružaju mogućnost uopćavanja na širu populaciju mladih odraslih osoba. Nadalje, činjenica je da je za provođenje istraživanja korištena online platforma Facebook grupa, što je moguće utjecalo na vjerojatnost zahvaćanja većeg udjela ispitanika koji su vezu počeli online putem nego je to slučaj u općoj populaciji. Također, moguće je da su usprkos uputi istraživača i pozivnom pismu, istraživanju pristupile i osobe koje prema svojim obilježjima (dob, status ljubavne veze) ne spadaju u ciljani uzorak. Navedeno se pokušalo otkloniti eliminacijskim pitanjima u web upitniku, no i dalje ostaje mogućnost da je netko neiskreno ispunio upitnik. Nadalje, korelacija sama po sebi ne dopušta donošenje zaključaka o uzročno-posljedičnoj vezi, već samo o postojanju povezanosti zbog čega treba imati na umu moguć utjecaj treće varijable koja

se ne može utvrditi korištenjem korelacijskog nacrt (Milas, 2009). Nije zanemarivo predvidjeti ni mogućnost nedovoljno preciznih zaključaka i rezultata ovog istraživanja, povezanih s mogućim nedosljednostima kojima su se sudionici istraživanja rukovodili pri definiraju svog partnerskog odnosa ovisno o tome jesu li svoju vezu započeli online ili uživo te održavaju li većinu komunikacije u vezi online ili uživo zbog čega bi u budućim istraživanjima bilo korisno ponuditi šire parametre pri određivanju tipologije partnerskih veza obzirom na ulogu digitalnih tehnologija u vezama.

VIII. IMPLIKACIJE ZA STRUKU SOCIJALNOG RADA

Profesija socijalnog rada je posvećena povećanju kvalitete života kako pojedinaca, tako i društva u globalu (HUSR). Samim time, u tu domenu spadaju i intimni interpersonalni odnosi te njihove implikacije na članove tog odnosa, kao i na njihovo moguće potomstvo i širu zajednicu. Unapređenjem našeg znanja o potankostima takvih odnosa možemo doprinijeti struci te krajnjim korisnicima. Obzirom na tu činjenicu, postaje neizbježno educiranje socijalnih radnika o specifičnostima koje donosi prijenos interpersonalnih odnosa u virtualni svijet. Sukladno vremenu u kojem se nalazimo, postalo je nedvojbeno da će stručnjaci iz pomažućih profesija nuditi svoje usluge i u virtualnom okruženju. Korištenje modernih tehnologija je od velike važnosti za razne skupine korisnika, a pogotovo za korisnike članove dijada u kojima se jedan partner nalazi i stotinama kilometara dalje. Već sada su određene profesionalne intervencije usmjerene na partnerske odnose prisutne u virtualnom okruženju i to ponajviše obiteljska medijacija na daljinu i e-savjetovanje (Vejmelka 2020).

A. Online obiteljska medijacija – sadašnjost i budućnost

Govoreći o implikacijama rezultata ovog istraživanja za struku socijalnog rada, nužno je dotaknuti se obiteljske medijacije. U eri u kojoj se sve veći broj usluga javne uprave prebacuje u *online* prostor, važno je osvijestiti da takve online usluge sa sobom nose i dodatne izazove za stručnjake u pogledu prilagodbe na novonastalu stvarnost te da zahtijevaju implementaciju znanja u virtualno okruženje (Reamer, 2013). Specifične intervencije zahtijevaju dodatnu edukaciju o etičkim standardima korištenja digitalnih alata, pritom imajući na umu specifičnu dinamiku *online* pomažućeg procesa (Vejmelka, 2020). Rezultati ovog istraživanja potvrđuju potrebu za organiziranjem i provođenjem *online* obiteljske medijacije i drugih oblika psihosocijalne podrške za parove koji su primorani održavati svoju vezu na daljinu obzirom da upravo oni imaju niže rezultate pri mjerenju zadovoljstva komunikacijom.

B. Online savjetovanje i terapija parova

Online kontekst postao je sastavni dio svih suvremenih partnerskih veza, bez obzira na to imaju li partneri priliku vidati se uživo onoliko učestalo koliko žele. Navedeno dodatno potkrepljuje istraživanje EUROSTAT-a iz 2019. prema kojem čak oko 88% mladih sudjeluje na društvenim

mrežama, dok u Hrvatskoj taj postotak seže do 97% (Eurostat, 2019). Terapeuti navode i neke nove pozitivne i negativne aspekte Interneta u kontekstu utjecaja na intimne partnerske odnose, i to kao neke od pozitivnih navode: ekonomičnost, mogućnost upoznavanja partnera prije iskazivanja ranjivosti, mogućnost prilagođavanja reakcija kako bi se izbjeglo reagiranje u afektu, mogućnost upoznavanja onih partnera koji su nam u stvarnom životu nedostižni i mogućnost održavanja odnosa na daljinu, a kao neke od negativnih strana za partnerske odnose nabrajaju veći rizik pri komunikaciji zbog jednostavnosti prikrivanja autentičnosti, nesporazume prilikom definiranja odnosa i produljenje procesa upoznavanja do iskazivanja osjećaja ranjivosti (Hertlein i Twist, 2019). Autori navode sljedeće primjere mogućeg korištenja digitalnih tehnologija u terapijskom radu s korisnicima/parovima: osnaživanje korisnika za korištenje novih tehnologija za online upoznavanje partnera u slučajevima kada su korisnici iz različitih razloga spriječeni uživo upoznavati potencijalne partnere; osnaživanje osjećaja intime i bliskosti u već postojećim partnerskim odnosima; rad s parovima na zajedničkom definiranju granica u online komunikaciji kako bi se prevenirala pojava sukoba, ljubomore i drugih teškoća u odnosu (Hertlein i Twist, 2019).

VII. ZAKLJUČAK

Nove, digitalne tehnologije imaju sve veću ulogu u oblikovanju suvremenih stilova života i interpersonalnih odnosa. U trenutnoj pandemiji COVID-19, društvene mreže i različite digitalne aplikacije su sve češće korišten alat komunikacije za partnere koji nisu u mogućnosti većinu komunikacije održavati uživo, a postale su i plodno tlo za upoznavanje partnera i započinjanje novih partnerskih odnosa. Obzirom da čak 97% mladih osoba u Hrvatskoj ima aktivan profil na društvenim mrežama, izvjestan je sve učestaliji prijenos *offline* komunikacije u *online* komunikaciju. Online komunikacija partnerima omogućava održavanje odnosa u situacijama kada se ne mogu vidjeti uživo onoliko često koliko bi to htjeli ili ukoliko održavaju partnerski odnos u potpunosti online. Virtualni svijet mladim odraslim osobama daje određen osjećaj sigurnosti jer su u mogućnosti kontrolirati informacije koje dijele, no istovremeno su zakinuti za neverbalni dio komunikacije. Rezultati ovog istraživanja, provedenog na uzorku od 226 mladih odraslih osoba koje su u ljubavnoj vezi pokazali su da osobe koje su svoje partnere/ice upoznale uživo, no većinu komunikacije u vezi održavaju online (tzv. veze na daljinu) iskazuju značajno nižu razinu zadovoljstva partnerskom komunikacijom u odnosu na osobe u klasičnim vezama. Iznesena saznanja mogu poslužiti kao smjernice za buduća istraživanja koja bi trebalo provesti na širem uzorku jer se detektirane teškoće u partnerskim odnosima povezane sa održavanjem veza putem *online* komunikacije ne odnose isključivo na veze mladih odraslih osoba, već da one mogu biti prisutne i u populaciji bračnih i izvanbračnih partnera koji uslijed različitih okolnosti komunikaciju održavaju online. Kao takva, ova tema predstavlja svojevrsan *Zeitgeist* zbog sve očitijeg prelaska mnogobrojnih domena

života u *online*. Zaključno, dobiveni rezultati istraživanja ukazuju na potrebu provođenja različitih oblika psihosocijalne podrške u *online* okruženju za parove koji imaju teškoće u svom odnosu, a održavaju svoju vezu na daljinu.

REFERENCE

- [1] Antolković, K. (2018). *Socijalizacijske implikacije premještanja uspostavljanja intimnih odnosa mladih u online sferu*. Diplomski rad. Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za pedagogiju.
- [2] Beldad, A., de Jong, M. i Steehouder, M. (2010). How shall I trust the faceless and the intangible? A literature review on the antecedents of online trust, *Computers in Human Behavior*, 26(5), 857-869.
- [3] Brajović Car, K. i Hadi Pešić, M. (2011). Razlike u zadovoljstvu brakom ovisno o profilu egograma i stilu interpersonalne razmjene partnera. *Ljetopis socijalnog rada*, 18(1), 63- 81.
- [4] Butler, A. C. i Goodfriend, W. (2015). Long distance vs proximal relationships: Predicting commitment, investments, and bias. *Modern Psychological Studies*, 20(2), 31-35.
- [5] Celižić, I. (2019). *Značenje i iskustva prezentacije sebstva kod mladih u RH na internet aplikacijama za upoznavanje*; Tinder i Badoo. Završni rad. Sveučilište u Zagrebu, Hrvatski studiji.
- [6] Eurostat, (2019). Are you using social networks? Preuzeto s <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20190629-1> 31.8.2021.
- [7] Funk, J. L. i Rogge, R. D. (2007). Testing the ruler with item response theory: Increasing precision of measurement for relationship satisfaction with the Couples Satisfaction Index. *Journal of Family Psychology*, 21(2), 572-583.
- [8] Furman, W. (2002). The Emerging Field of Adolescent Romantic Relationships. *Current Directions in Psychological Science*, 11(5), 177-180.
- [9] Guldner, G. T. (1996). Long-distance romantic relationships: Prevalence and separation-related symptoms in college students. *Journal of College Student Development*, 37(3), 289-296.
- [10] Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 50, 93-98.
- [11] Hendrick, S. S., Hendrick, C., i Adler, N. L. (1988). Romantic relationship: Love, satisfaction and staying together. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 980-988.
- [12] Hertlein K. M. i Twist, M. L. C. (2019). *The Internet Family: Technology in Couple and Family Relationships*. New York: Routledge.
- [13] Hobbs, M., Owen, S. i Gerber, L. (2016) Liquid Love? Dating apps, sex, relationships and the digital transformation of intimacy. *Journal of Sociology*, 53(2), 271-284.
- [14] Hrvatska udruga socijalnih radnika. Pitanja o socijalnom radu. Preuzeto 10.8.2021. s http://husr.hr/web/?page_id=304
- [15] Jamison, T. B., Ganong, L. i Proulx, C. M. (2013). 5 reasons why emerging adults may be smarter about relationships than we think. Rad predstavljen na šestoj konferenciji na temu „Rane odrasle dobi” u Chicagu, IL.
- [16] Jones, A. C., Lucero Jones, R. i Morris, N. (2019). Development and validation of the couple communication Satisfaction Scale. *The American Journal of Family Therapy*
- [17] Knox, D., Zusman, M. E., Daniels, V. i Brantley, A. (2002). Absence makes the heart grow fonder? Long distance dating relationships among college students. *College Student Journal*, 36(3), 364-366.
- [18] Lenhart, A., Smith, A. i Anderson, M. (2015). Teens, technology and romantic relationships. *Pew Research Center*, 1-77.
- [19] Lexico, Oxford English and Spanish Dictionary, Thesaurus, and Spanish to English Translator. Preuzeto 16. 8. 2021. s <https://www.lexico.com/en/definition/cohabitation>
- [20] Lydon, J., Pierce, T. i O'Regan, S. (1997). Coping with moral commitment to long-distance dating relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(1), 104-113.
- [21] Milas, G. (2009). Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima. Zagreb.
- [22] Mischel W. (1974). Processes in delay of gratification. *Advances in Experimental Social Psychology*, 7, 249-292.
- [23] Reamer, F. G. (2013). The digital and electronic revolution in social work: Rethinking the meaning of ethical practice. *Ethics and Social Welfare*, 7(1), 2-19.
- [24] Regnerus, M. i Uecker, J. (2011). *Premarital sex in America: How young Americans meet, mate, and think about marrying*. New York: Oxford University Press.
- [25] Roberson, N. E. P., Norona, C. J., Fish, N. J., Olmstead, B. S. i Fincham, F. (2017). Do differences matter? *Journal of Social and Personal Relationships*, 6, 34(3), 334-355.
- [26] Schwebel, A. I., Dunn, R. L., Moss, B. F. i Renner, M. A. (1992). Factors associated with relationships stability in geographically separated couples. *Journal of College Student Development*, 33(3), 222-230.
- [27] Skinner, B. i Wilson-VanVoorhis, C. R. (2005). Perceptions of College Students in Long Distance Relationships. *UW-L Journal of Undergraduate Research*, 7, 1-4.
- [28] Stafford, L. i Merolla, M. J. (2007). Idealization, reunions, and stability in long-distance dating relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24, 37-54.
- [29] Valkenburg, P. i Peter, J. (2011). Online Communication Among Adolescents: An Integrated Model of Its Attraction, Opportunities, and Risks. *The Journal of adolescent health*, 48, 121-7.
- [30] Vejmelka, L. (2020). Komunikacija među partnerima u digitalno doba: Implikacije za obiteljsku medijaciju. *Ljetopis socijalnog rada*, 27(2).
- [31] Vennum, A. i Fincham, F. D. (2011). Assessing decision making in young adult romantic relationships. *Psychological Assessment*, 23, 739-751.

PRILOZI

GRAFIČKI PRIKAZ 1. UDIO ZASTUPLJENOSTI ČETIRIJU TIPOVA VEZA OVISNO O ULOZI DIGITALNE TEHNOLOGIJE U ZAPOČINJANJU I RAZVOJU PARTNERSKOG ODNOSA

TABLICA 1. RAZLIKA U ZADOVOLJSTVU KOMUNIKACIJOM U PARTNERSKOM ODNOSU OVISNO O TOME JESU LI VEZA ZAPOČELA I RAZVIJA LI SE ONLINE ILI UŽIVO